

рівні, що дає змогу створювати ідейне оточення для відображення навчального контенту, його предметного інтерактивного моделювання й дослідження, що забезпечує особистісно-орієнтований, розвиваючий характер навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wik/Візуалізація> (дата звернення: 30.11.2021 р.).
2. Тарнай В. Як і для чого використовувати візуалізацію даних? URL: <http://eidos.org.ua/novyny/yak-i-dlya-choho-vykorystovuvaty-vizualizatsiyu-danyh/> (дата звернення: 25.11.2021 р.).
3. Лаврентьєв Г. В., Лаврентьєва Н. Б. Інноваційні навчальні технології у професійній підготовці фахівців. URL: <https://ukrdoc.com.ua/text/44851/index-8.html>

УДК 378.1

Часова Анастасія Русланівна,
здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності 073
«Менеджмент» Полтавського
національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка, м. Полтава;
Стрельников Віктор Юрійович,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогічної
майстерності та менеджменту
імені І. А. Зязюна Полтавського
національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ НА ОСНОВІ ПРОЄКТУВАННЯ

Процес підготовки майбутніх менеджерів на основі проєктування потребує вивчення з позицій порівняльної педагогіки. Як відомо, у різних країнах склалися певні моделі освіти, які визначають мету і підходи до підготовки майбутніх менеджерів. Визнаючи специфіку української системи освіти, не можна заперечувати позитивного впливу ідей західної педагогіки на вітчизняну педагогічну теорію і практику.

Репродуктивна та проблемна орієнтації освітнього процесу у сучасній педагогіці втілюються у двох основних інноваційних підходах до перетворення навчання, – технологічному і пошуковому. Концепції підготовки майбутніх менеджерів ґрунтуються на різних підходах до постановки та конкретизації цілей. Для вищої школи загалом характерні гнучкість навчального плану та свобода викладача, тому цілепокладання як аспект проектування має провідне значення (Л. Лебедик [1-7], О. Огієнко [8], В. Стрельніков [9-26] та ін.).

Під впливом ідей біхевіоризму (П. Блум, Р. Ганьє, Б. Скіннер) у 50-60 роки минулого століття склалася технологія повного переведення навчальних цілей на мову зовнішньо виражених дій, які можна спостерігати. За таким підходом викладач має проектувати навчальний процес як просту послідовність відпрацювання кожного з його елементів, сукупність циклів навчання. Проте усвідомлення набутого досвіду тими, хто навчається, залишається поза увагою.

У контексті подолання спрощеного підходу до проектування навчання за моделлю повного засвоєння привертає увагу персоналізована система навчання Ф. Келлера, яка передбачає індивідуальний темп тих, хто навчається, при засвоєнні навчального матеріалу, повне навчально-методичне забезпечення процесу навчання, залучення асистентів з аспірантів чи студентів, які відмінно засвоїли курс, до управління навчальною діяльністю, зокрема до консультування та поточного контролю [27].

Пошукова орієнтація у західній дидактиці сьогодні передбачає розуміння навчального процесу як пошуку нових орієнтирів пізнання, що вимагає незадоволеності наявними знаннями та евристичності нових знань. Зокрема Д. Колб, спираючись на наукові ідеї Д. Дьюї, К. Левіна, Ж. Піаже, запропонував узагальнену модель навчання, що ґрунтується на власному досвіді того, хто навчається [28, с. 21-22]. У контексті підготовки майбутніх менеджерів звернімо увагу на те, що вихідним моментом у навчанні і розгортанні навчального процесу є їхній конкретний досвід. Він є основою для спостережень та рефлексії, які складають другу фазу навчання. Спостереження

виступають підґрунтям для формування абстрактних уявлень та понять (третя фаза), які розглядаються як гіпотези та підлягають перевірці у різних ситуаціях, включаючи реальні (четверта фаза – активне експериментування). Кожна фаза циклу навчання передбачає певні якості, здібності та уміння з боку тих, хто навчається: фаза конкретного досвіду – здатність до високої чутливості у сприйнятті нового досвіду; фаза рефлексивного спостереження – здатність до рефлексії над досвідом, його інтерпретації з різних точок зору, підходів; фаза абстрактної концептуалізації – здатність до цілісного розуміння-охоплення, визначення понять і уявлень, які вибудовують дані спостережень у послідовну, логічну теорію; фаза активного експериментування – здатність застосовувати свої теоретичні уявлення для прийняття рішень, вирішення проблем, що призводить до надбання нового досвіду.

Означений підхід може бути застосований як для навчання студентів, так і майбутніх менеджерів. Близьким до нього є підхід Д. Боурда, Р. Кеога, Д. Уокера, який було розроблено для практики навчання дорослих (Reflection) [29]. Дослідники визначили фази навчального процесу на основі рефлексивного життєвого досвіду того, хто навчається: звернення до досвіду (на цій фазі викладач допомагає найоб'єктивніше фіксувати те, що відбувається, без аналізу чи інтерпретації); звернення до почуттів та переживань, що супроводжують даний фрагмент життєвого досвіду, їх оглядова констатація; повторне звернення до життєвого досвіду, його переосмислення.

У Великобританії та Ірландії спостерігається пошукова орієнтація у підготовці майбутніх менеджерів. Програми підготовки включають застосування практичних досліджень чи дослідницьких проєктів.

Як зазначає О. Огієнко, управління розвитком освіти дорослих у країнах розвиненої демократії ґрунтується на таких підходах: децентралізація (чіткий розподіл компетенцій та повноважень суб'єктів щодо управлінської вертикалі); автономність закладів; демократизм; державно-громадський характер [3, с. 56].

Загалом проведений аналіз свідчить про те, що у зарубіжній вищій школі

функціонують різноманітні форми підготовки майбутніх менеджерів до проектування: одно-дворічна спеціалізація випускників університетів; стажування терміном до одного року на фірмах; циклове підвищення кваліфікації на курсах, школах та семінарах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Лебедик Л. В. Використання сучасних моделей навчання у контексті менеджменту професійної підготовки вчителів природничо-математичних спеціальностей. *Освіта. Інноватика. Практика : науковий журнал*. Вип. 1 (4). Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. С. 21–27.
2. Лебедик Л. Модель педагогічної компетентності майбутніх магістрів економіки в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти*: зб. наук. пр. Суми: КЗ СОШПО, 2019. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/7988>
3. Лебедик Л. В. Підготовка викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури як проблема професійної педагогіки. *Гуманізація педагогічного процесу у вищій школі*: колективна монографія / керівник колективної монографії д.пед.н. Л. В. Лебедик. Полтава : ПУЕТ, 2020. С. 74–79.
4. Лебедик Л. В. Підготовка викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2018. 425 с.
5. Лебедик Л. В. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2020. 623 с.
6. Лебедик Л. В. Проектування інформаційних технологій фахової підготовки майбутніх педагогів. *Педагогічні науки*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. Вип. 71. С. 60–64.
7. Лебедик Л. В., Стрельніков В. Ю. Концептуальні засади підготовки викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури. *Неперервна професійна підготовка фахівців в умовах формування спільного європейського освітнього простору*: монографія / за редакцією С. П. Архипової, О. П. Лещинського. Черкаси : ЧНУ, 2020. С. 43–64.
8. Огієнко О. І. Проблеми та перспективи розвитку освіти дорослих у контексті цивілізаційних змін. *Педагогічний процес : теорія і практика*. К. : Видавництво ВД «ЕКМО». Вип. 3. Ч. II. С. 53–62.
9. Стрельніков В. Дидактичне проектування у контексті Болонського процесу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*: науково-метод. журнал. 2005. № 4. С. 21–31.
10. Стрельніков В. Ю. Етапи проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Чернівецького університету*: зб. наук. пр. *Педагогіка і психологія*. Чернівці: Рута, 2004. Вип. 208. С. 185–189.
11. Стрельніков В. Концепція проектування професійно орієнтованої дидактичної системи підготовки фахівців на засадах Болонського процесу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*: науково-метод. журнал. 2005. № 3. С. 18–30.
12. Стрельніков В. Ю. Модель моніторингу процесу формування професійної компетентності майбутніх педагогів спеціальної освіти. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2020. № 69. С. 32–41.
13. Стрельніков В. Ю. Модель професійного саморозвитку особистості майбутнього фахівця зі спеціальної освіти. *Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві* :

матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 берез. 2021 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Х. : Друкарня Мадрид, 2021. С. 248–250.

URL : <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18796>

14. Стрельніков В. Ю. Модель професійної компетентності викладача вищої школи. *Наукові записки ПОІППО : Моделі ключових та професійних компетентностей педагогічного працівника*. Полтава : ПОІППО, 2012. Вип. 2. С. 25–33.

15. Стрельніков В. Ю. Модель структури професійно орієнтованої дидактичної системи. *Імідж сучасного педагога*. 2005. № 1–2. С. 56–60.

16. Стрельніков В. Ю. Модель якостей викладача як проектанта технологій освіти дорослих. *Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки*. Полтава : АСМІ, 2012. Вип. 10. С. 270–275.

17. Стрельніков В. Ю. Педагогічна майстерність викладача у проектуванні мети навчання студента: зб. наук. пр. Хмельницький: Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б.Хмельницького, 2005. № 33. Ч. II. С. 117–120.

18. Стрельніков В. Підготовка викладачів до проектування дидактичних систем. *Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-метод. журнал*. 2006. № 2. С. 9–23.

19. Стрельніков В. Ю. Прогностична модель особистісно-професійного розвитку викладача. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України : Сер. Економічні науки*. № 1. 5/2002. С. 142–149.

20. Стрельніков В. Ю. Проектування дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки на основі міжнародних стандартів ISO 9001. *Педагогічні науки*. Полтава: Фірма «Техсервіс», 2005. Вип. 7 (46). С. 228–238.

21. Стрельніков В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2006. 335 с.

22. Стрельніков В. Ю. Проектування професійно-орієнтованих інформаційних технологій у вищій школі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. Вип. 6. С. 599–608.

23. Стрельніков В. Ю. Проектування дидактичної системи навчального закладу згідно вимог Болонського процесу: навч.-метод. посіб. для слухачів курсів. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2004. 35 с.

24. Стрельніков В. Ю. Теоретичні засади проектування професійно орієнтованої дидактичної системи. *Постметодика*. 2004. № 4. С. 53–58.

25. Стрельніков В. Ю. Теоретичні засади проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи (підготовка бакалаврів економіки) : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2005. 375 с.

26. Стрельніков В. Ю. Теоретичні основи проектування як складової професійної діяльності педагога. *Імідж сучасного педагога*. 2004. № 7. С. 31–33.

27. Keller F. S. PSI : The Keller plan handbook : Essays on a personalized system of instruction / F. S. Keller, J. S. Sherman. Menlo Park, Calif. : W. A. Benjamin, 1974. 99 p.

28. Kolb. D. *Experiential learning* / D. Kolb. Englewood Cliffs (N.J.), 1984. 40 p.

29. Reflection : Turning Experience into learning / Ed. by D. Boud, R. Keog, D. Walker. London : RoutledgeFalmer, 1985. 169 p.